U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Karla Šimky, JUDr. Vojtěcha Šimíčka, JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **T. V.Ch.,** zastoupeného JUDr. Janou Mikulovou, advokátkou se sídlem Stodolní 17, Ostrava, proti žalovanému**: Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 1. 2007, č. j. 14 Az 79/2005 - 21,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **s e o d m í t á .**

II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále označován jako „stěžovatel“) nadepsané rozhodnutí krajského soudu, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 3. 2005, č. j. OAM-736/LE-04-05-2004. Tímto rozhodnutím žalovaný zastavil řízení o udělení azylu podle § 25 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

Rozsudek stěžovatel napadl kasační stížností, ve které konstatoval, že důvodnost kasační stížnosti spatřuje v nesprávném posouzení právní otázky soudem [§ 103 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního v platném znění (dále jen „s. ř. s“)]. Konstatoval, že v České republice pobývá od roku 2001 a dne 4. 11. 2004 požádal o udělení azylu. Blíže nezjištěného dne nevědomě překročil státní hranici s Německem a řízení o azylu bylo zastaveno. Dále uvedl, že má strach, že v případě návratu do Vietnamu mu hrozí trestní stíhání vzhledem k nelegálnímu překročení státní hranice Vietnamské republiky. Ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA o stavu dodržování lidských práv ve Vietnamu vyplývá, že podmínky ve věznicích jsou tvrdé a že policie v některých případech při zatýkání podezřelé bije a při návratu do Vietnamu jim za nelegální překročení hranic hrozí i trestní stíhání. Uzavřel, že je tedy přesvědčen, že splnil zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu. Z těchto důvodů navrhl napadený rozsudek krajského soudu zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení. Zároveň požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

II.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek byly vydány v souladu s právními předpisy. I pro řízení o kasační stížnosti odkázal na správní spis a uvedl, že nadále setrvává na svém stanovisku, že jeho rozhodnutí je řádně odůvodněné.

III.

Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatelem je tvrzen důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť namítal, že krajský soud nesprávně posoudil jeho obavy z návratu do Vietnamu.

Nejvyšší správní soud je podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel ve své kasační stížnosti.

IV.

Nejvyšší správní soud se kasační stížností musel zabývat nejprve z hlediska její přípustnosti, tzn. z hlediska splnění podmínek řízení. V případě, že by Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přípustnou, rozhodoval by následně o její přijatelnosti podle § 104a s. ř. s. (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 2. 2006, č. j. 8 Azs 5/2006 - 30, dostupné na www.nssoud.cz). Kasační stížnost stěžovatele je však nepřípustná, a to z následujících důvodů.

Stěžovatel ve své kasační stížnosti uvádí, že vzhledem k tomu, že ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA o stavu dodržování lidských práv ve Vietnamu vyplývá, že podmínky ve věznicích jsou tvrdé a že policie v některých případech při zatýkání podezřelé bije a při návratu do Vietnamu jim za nelegální překročení hranic hrozí i trestní stíhání, splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Podle obsahu této kasační námitky však namítá nesprávnou aplikaci § 14a zákona o azylu. Toto ustanovení stanoví, že „*doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště. Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky*“.

Institut doplňkové ochrany v českém právním řádu nahradil koncept tzv. překážek vycestování, které byly s účinností do 31. 9. 2006 upraveny v § 91 zákona o azylu. Toto ustanovení v odstavci prvém stanoví, že *„povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud by byl cizinec nucen vycestovat do státu, kde je ohrožen jeho život nebo svoboda z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení,*

nebo do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu anebo kde je jeho život ohrožen v důsledku válečného konfliktu, nebo do státu, který žádá o jeho vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti, anebo jestliže by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, nebo jestliže v zemi původu nebo v třetí zemi, ochotných přijmout nezletilou osobu bez doprovodu, není po jejím příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeb jejího věku a stupně samostatnosti.“

Stěžovatelova námitka směřující proti způsobu, jakým krajský soud posoudil jeho obavy z návratu do Vietnamu je však nově uplatněná a podle § 104 odst. 4 s. ř. s. k ní nelze přihlédnout. Podle § 104 odst. 4 s. ř. s. stěžovatel v kasační stížnosti nemůže uplatnit důvody, jež neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl. Jak již Nejvyšší správní soud judikoval: *„Důvody kasační stížnosti lze opřít jen o takové konkrétní právní či skutkové důvody, jež byly v řízení před krajským soudem přípustně uplatněny (viz § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.), a tedy alespoň v základních rysech formulovány v žalobních bodech [§ 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s.] obsažených v žalobě či jejím včasném rozšíření, a případně dále (i po uplynutí lhůty k podání či rozšíření žaloby) upřesněny či podrobněji rozvedeny, aniž by tím byly rozšiřovány. To platí jen za předpokladu, že uvedené právní či skutkové důvody mohl stěžovatel v žalobě či jejím včasném rozšíření uplatnit.“* (Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2005, č. j. 2 Azs 134/2005 - 43, publikováno pod č. 685/2005 Sb. NSS). Stěžovatel ve své žalobě bezpochyby tyto své obavy z návratu do Vietnamu, příp. špatné posouzení těchto skutečností žalovaným, namítat mohl, ale neučinil tak (v té době tj. do 1. 9. 2006, by namítal nesprávnou aplikaci tehdy platného § 91 zákona o azylu; viz výše).

Nad rámec výše uvedeného však je třeba uvést následující. Institut překážky vycestování a nyní institut doplňkové ochrany ve vnitrostátní právní úpravě zakotvuje princip non refoulement, který je vyjádřen v článku 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, jež byla spolu s Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků z roku 1967 publikována pod č. 208/1993 Sb.(dále jen „Ženevská úmluva“). Podle Ženevské úmluvy platí: *„Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.“*

Podle článku 10 Ústavy *„vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu, přičemž pokud stanoví mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva“*. Jak již Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 8. 2005, č. j. 2 Azs 343/2004 - 56 (publikovaný pod č. 721/2005 Sb. NSS) vyslovil, aplikační přednost mezinárodních smluv zahrnutých do vymezení článku 10 Ústavy znamená, že pokud by se v konkrétním případě dostala do rozporu aplikace § 91 zákona o azylu a aplikace, která by vyplynula z čl. 33 Ženevské úmluvy, musela by být podle čl. 10 Ústavy použita přímo a přednostně Ženevská úmluva. Pravidlo o aplikační přednosti mezinárodního práva přitom lze vztáhnout nejen na hmotněprávní vnitrostátní normy, ale i na normy procesní. V posuzovaném případě by se totiž mohla aplikace vnitrostátních procesních norem (konkrétně § 104 odst. 4 s. ř. s.) a aplikace, která by vyplynula z čl. 33 Ženevské úmluvy, dostat do rozporu především tím, že Ženevská úmluva nestanoví okamžik, kdy má uprchlík uplatnit námitku, že by mu při návratu do země původu hrozily následky zakotvené v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluv. Podle této úmluvy proto je nutné se touto námitkou zabývat, kdykoliv je uplatněna či kdykoliv o tom existují pochybnosti, neboť jinak nelze dosáhnout

závazku, že stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy.

Lze tak konstatovat, že pokud by striktní aplikace § 104 odst. 4 s. ř. s. vedla nevyhnutelně k tomu, že by byl stěžovatel vydán do země, kde by mu hrozily následky předvídané v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy, nesměl by Nejvyšší správní soud tuto procesní normu použít, neboť by to vedlo k porušení mezinárodních závazků ČR, což zapovídá čl. 1 odst. 2 Ústavy, podle kterého Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, a podle nějž jsou tedy všechny orgány veřejné moci, včetně orgánů moci soudní, zavázány jednat tak, aby tyto závazky nebyly porušeny. Ostatně k obdobnému právnímu závěru dospěl Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 21. 3. 2006, č. j. 2 Azs 75/2005 - 75, ve kterém pravil, že *„soud je i při aplikaci kogentních norem procesního práva vázán článkem 10 Ústavy ČR. Nesmí proto použít vnitrostátní procesní normu (zde ustanovení § 71 odst. 2 věty třetí s. ř. s. obsahující zákaz rozšiřovat žalobu o další žalobní body po lhůtě pro její podání), pokud by její aplikace nutně a nevyhnutelně vedla k porušení zásady non-refoulement obsažené v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků či k porušení zákazu vyhostit cizince do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení či trestu, jenž vyplývá z čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva tento článek vykládající“.*

V posuzovaném případě však není třeba od § 104 odst. 4 s. ř. s. odhlížet, neboť aplikační přednost Ženevské úmluvy by platila pouze, pokud by se na stěžovatele tato úmluva vztahovala, tedy pouze pokud by byl uprchlíkem podle definice obsažené v čl. 1 písm. A odst. 2 této úmluvy. Toto pravidlo vychází již z preambule Ženevské úmluvy a bylo vyjádřeno a obsáhle argumentováno ve výše uvedeném rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 343/2004 - 56, podle kterého, pokud je zjevné, že konkrétní žadatel o azyl nemůže být uprchlíkem typicky proto, že neuvádí žádnou skutečnost svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování, není k takové aplikační přednosti důvod, neboť na takovou osobu čl. 33 odst. 1 Úmluvy nedopadá. Nelze totiž tvrdit, že uprchlíkem je automaticky každý žadatel o azyl. Status žadatele o azyl je dán především volním aktem konkrétní osoby, která se rozhodne o azyl požádat, a status azylanta, tedy osoby, jíž byl azyl státem udělen, je dán především volním aktem státu, jak se odráží v zákonné úpravě azylu a realizaci této úpravy orgány veřejné moci; oproti tomu status uprchlíka je dán objektivním stavem, který může být státem již pouze rozpoznán a deklarován. Podle čl. 1 písm. A odst. 2 této Úmluvy, v jeho znění po zmírnění definičních podmínek zakotveném Protokolem z roku 1967, je uprchlíkem osoba, která „*se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.“*

Zdejší soud není povolán k tomu, aby stavěl napevno, zda stěžovatel je či není uprchlíkem ve smyslu definice Ženevské úmluvy. Stěžovatel však během celého správního a soudního řízení neuvedl nic, co by naznačovalo, že by mohl být uprchlíkem ve smyslu této definice. Stěžovatel konstatoval, že odjel z Vietnamu protože měl velké dluhy a nebyl schopen je splácet. Dále vypověděl, že odjel ze zdravotních důvodů, protože již nemohl snášet tlak věřitelů. Z toho lze dovodit, že obavy stěžovatele v zemi původu byly zapříčiněny jednáním soukromých osob, přičemž ze správního spisu vyplývá, že se stěžovatel v domovském státě nepokusil svou situaci přes tamní státní orgány řešit. Stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že by měl oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů

rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů.

Lze proto uzavřít, že pokud stěžovatel neuvedl nic, co by naznačovalo, že by mohl být uprchlíkem, není zde důvod k aplikační přednosti Ženevské úmluvy, neboť je zjevné, že na stěžovatele čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy nedopadá. V dané věci proto je stěžovatelova jediná kasační námitka o nesprávném posouzení jeho obav z návratu do Vietnamu uplatněna nepřípustně, neboť ji stěžovatel v žalobě neuplatnil, ač tak učinit mohl.

V.

Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud odmítl kasační stížnost stěžovatele jako nepřípustnou [§ 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 104 odst. 4 a § 120 s. ř. s.].

VI.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s., podle nichž žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, pokud byla kasační stížnost odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2007

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu